

контролю. Вирішення зазначених питань дасть змогу ефективно та об'єктивно формувати ринкову вартість підприємства, що в умовах національної економіки є особливо важливим фактором розвитку бізнесу. Тому, враховуючи вище викладене, наступним кроком дослідження є пошук шляхів розробки класифікації інтелектуального капіталу, як об'єкта обліку, контролю та оцінки бізнесу, а також низки проблемних питань, які сприятимуть практичному використанню наукових досліджень в умовах розвитку інноваційної економіки в Україні.

Література

1. Маркс К. Капітал, том 1/ Маркс К. - М.: «Видавництво політичної літератури», 1969. – 907с.
2. Швиданенко Г.О. Управління капіталом підприємства: навч. посіб./ Г.О. Швиданенко, Н.В. Шевчук. - К.: КНЕУ, 2007. – 440 с.
3. Теорія бухгалтерського обліку: монографія / [Нападівська Л.В., Добія М., Сандер Ш., та ін.]; за заг. ред. Л.В. Нападівської. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 735 с.
4. Сухарева Л.А. Собственный капитал: организационно-методические аспекты учета и аудита. Научно-практ. пособие./ Сухарева Л.А., Минаева И.В. – Донецк: «Норд-компьютер», 2001. – 103 с.
5. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней / Я.В. Соколов. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 638с.

Рецензент докт. екон. наук, професор А.В. Шайкан

338.32

*Проволоцька О.М., к.е.н., доцент,
Синичич М.М., магістр,
Криворізький економічний інститут
КНЕУ ім. В. Гетьмана, м. Кривий Ріг*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ ПОТЕНЦІАЛУ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГІРНИЧО-ВИДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ

Пріоритетним напрямом сучасних стратегій розвитку вітчизняних промислових підприємств є ефективне використання енергетичних ресурсів, в основі якого лежить мінімізація споживання енергетичного ресурсу при отриманні корисного ефекту. Така орієнтація дасть змогу у короткий термін не лише підняти рейтинг конкурентоспроможності нашої держави, але й зайняти гідне місце на світовому ринку, вирішити цілу низку соціально-економічних задач загальнонаціонального характеру. В той же час очікувати на швидку реалізацію вищеперахованих завдань не приходиться, що зумовлено перш за все високою ресурсомісткістю та високим ступенем зносу основних виробничих фондів базових галузей вітчизняної економіки. Не є винятком і підприємства гірничо-видобувної галузі. Технологічне відставання, високий ступінь морального та фізичного спрацювання основних засобів є передумовами високої ресурсо- та енергомісткості, низької енергоефективності виробництва, високої собівартості продукції [1, с. 132]. Слід також зазначити, що частка витрат на енергію у повній собівартості продукції гірничо-збагачувальних комбінатів становить 17 – 25 %, тоді як загальна матеріаломісткість – 35 – 45 %.

Враховуючи відставання України від провідних зарубіжних країн у використанні енергозберігаючих технологій як у видобувній, переробній промисловості, а також у побутовому секторі, проведення економічних досліджень з метою розробки практичних рекомендацій щодо підвищення енергоефективності виробництва промислових підприємств, сприятиме інноваційному прориву в даній галузі. Важливу роль у формуванні теоретичного підґрунтя та розробці практичних рекомендацій щодо створення умов забезпечення енергоефективності економічної системи, окремого виробництва, підприємства відіграють праці як зарубіжних так і вітчизняних науковців: Баранніка В.О., Белоусова В.Н., Веліхова Є., Говдена Д., Джевонса В., Зайцева Б.Ф., Земляного М.Г., Микитенко В.В., Суходолі О.М. та ін.

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень в напрямі енергоефективності, окремі питання залишаються недостатньо вивченими і висвітленими в економічній літературі. Так, науковцями приділяється незначна увага взаємозв'язку таких економічних категорій як «потенціал» та «енергоефективність», що обумовлює відсутність єдиного трактування в науковій літературі сутності «потенціалу енергоефективності»; методичні розробки щодо визначення потенціалу

енергоефективності виробництва в умовах діяльності підприємств певної галузі, які б враховували особливості технологічних процесів, рівень використовуваних техніки і технології тощо, є обмеженими, для деяких галузей – взагалі відсутні, що і обумовило необхідність проведення наукових досліджень в даному спрямуванні.

У зв'язку з вищенаведеним метою даної роботи виступає розробка методичного інструментарію оцінки потенціалу енергоефективності виробництва в умовах діяльності підприємств гірничо-видобувної галузі. Основною причиною підвищення енергомосткості ВВП, що на даний момент має різні аспекти вкрай негативного впливу на економіку України, є тенденція зростання питомих витрат палива, теплової та електроенергії на виробництво більшості видів продукції.

Загальний паливно-енергетичний баланс України свідчить про те, що 55 % перевитрат паливно-енергетичних ресурсів є наслідком використання застарілого обладнання й зростання витрат при переробці, транспортуванні та споживанні ПЕР, а 45 % є результатом загальної дезорганізації виробництва та існування тіньової економіки, оскільки навіть недосконалі технології не в змозі спожити такі значні обсяги ПЕР [2, с. 38].

Політика енергозбереження направлена передусім на виконання кількісного завдання економії ПЕР. Політика енергоефективності ставить за мету досягнення якісного стану економіки, що відображається у енергоефективності, і на початкових етапах потребує реалізації її потенціалу в рамках діяльності великих промислових підприємств базових галузей – основних споживачів ПЕР [3, с.13]. Аналіз прийнятих в Україні офіційних документів, наукових публікацій, дисертацій та монографій, присвячених вивченню потенціалу енергоефективності, дав змогу зробити висновок про те, що існують відмінності як у трактуванні даного поняття, так і в методиках визначення його рівня.

Для обґрунтування власної точки зору на сутність категорії «потенціал енергоефективності виробництва» були досліджені праці багатьох науковців, які займалися вивченням проблем енергоефективності та потенціалу як на мікро так і на макрорівнях. Серед них: Абалкін О.І., Анчишкін О.І., Афонченкова Т.М., Баганов Є.О., Бараннік В.О., Белоусов В.Н., Бляхмана Л.С., Борисов Р.І., Буриченко В.П., Васько В.П., Веліхов Є., Герасимчук Г.В., Говдена Д., Джевонс В., Зайцев Б.Ф., Земляний М.Г., Іщенко Л.В., Коломієць Р.А., Кудря С.О., Лаліменко В.П., Микитенко В.В., Олексюк О.І., Пиріжков С.І., Рєпіна І.М., Суходоля О.М., Тучинський Б.Г., Федонін О.С., Фень М.І., Червганова В.Я., Яценко Л.В. та ін.

Узагальнюючи вищезазначені підходи щодо визначення даних понять, орієнтуючись на мікрорівень їх застосування (рівень підприємства) та враховуючі особливості сучасних умов господарювання, авторами даної роботи потенціал енергоефективності виробництва визначено як сукупність нереалізованих можливостей, що дають змогу підвищити ефективність використання енергоресурсів, які використовуються у технологічному процесі, та резервів скорочення обсягів споживання ПЕР при збереженні існуючого рівня якості продукції, що випускається, або її підвищенні. Визначення та реалізація потенціалу енергоефективності вітчизняних промислових підприємств потребує наявності розроблених з урахуванням галузевих особливостей діяльності та апробованих методик оцінки потенціалу енергоефективності відповідних виробництв. В сучасній науковій літературі дані методики є відсутніми і на сьогодні здійснюються лише перші кроки по створенню вищезазначених методичних підходів [4]. Таким чином, фахівці енергоменеджменту промислових підприємств не мають методичного інструментарію щодо оцінки енергоефективності виробництва, що відповідно зменшує результативність їх роботи.

Крім того, одним із визначних напрямків підвищення енергоефективності виробництва на підприємстві є проведення енергетичного аудиту, який визначає стратегію та тактику енергозбереження. Енергоаудит дозволяє визначити реальний потенціал енергозбереження на об'єкті і можливості шляху економії ресурсів.

Авторами даної роботи на основі узагальнення існуючих методичних підходів щодо оцінки енергоефективності виробництва, практичного досвіду здійснення енергоаудиту в умовах діяльності вітчизняних гірничо-збагачувальних підприємств, урахування особливостей технологічного процесу з відкритим видобутком руди, пропонується наступний алгоритм визначення потенціалу енергоефективності виробництва гірничо-збагачувального комбінату (рис. 1).

В рамках першого етапу формулюються мета дослідження, завдання, визначаються об'єкт та предмет, встановлюються календарні графіки проведення основних видів робіт.

На другому етапі визначається перелік необхідної інформації та здійснюється її збір, систематизація і підготовка для аналітичної обробки. Джерелами даної інформації виступають бухгалтерська звітність підприємства, дані про витрати ПЕР та програми з енергозбереження із відділу енергоменеджменту; технічні характеристики діючого обладнання із технічного відділу і т. ін.

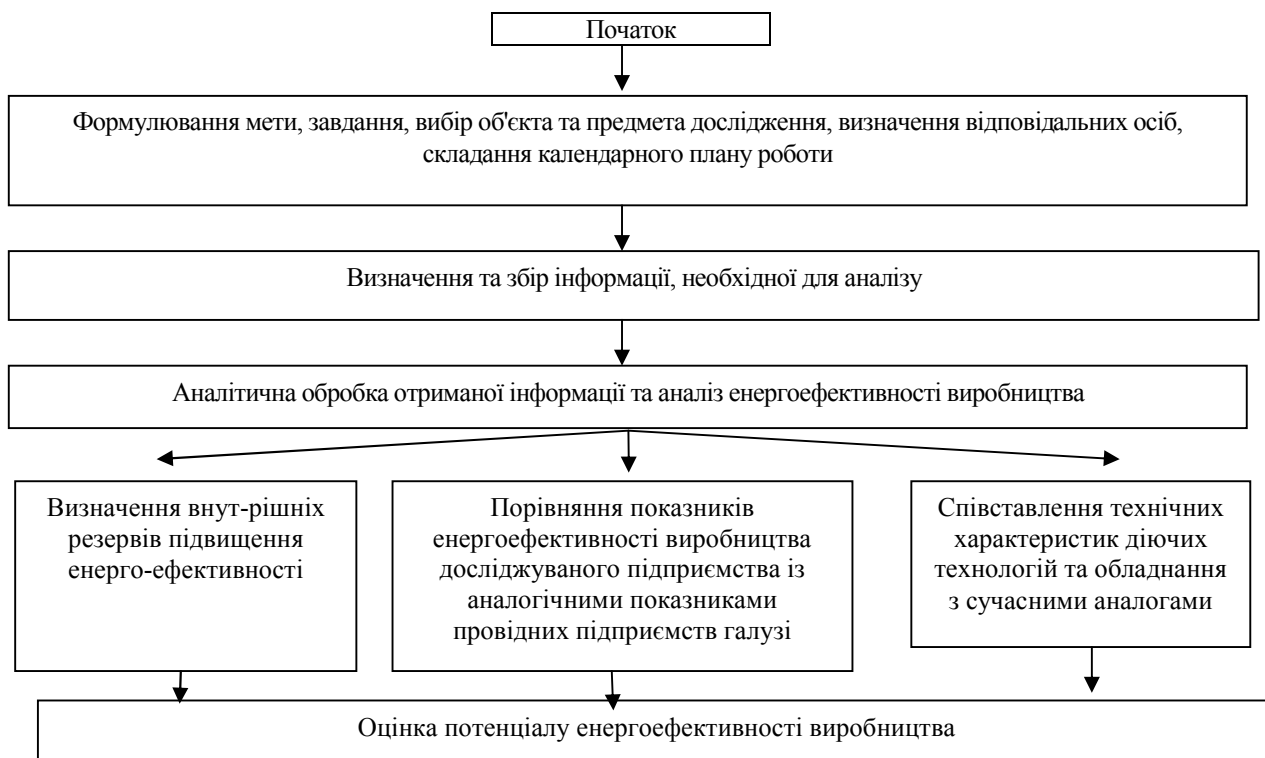

Рис. 1. Загальний алгоритм оцінки потенціалу енергоефективності виробництва в умовах діяльності ГЗК

На наступному етапі робота ведеться в трьох напрямках:

по-перше – на основі аналізу енергоефективності виробництва визначаються внутрішні резерви її підвищення. Як було зазначено, єдиної комплексної методики аналізу енергоефективності виробництва для підприємств гірничо-видобувної галузі на сьогодні не існує, оцінка енергоефективності здійснюється за окремими показниками. Тому нами пропонується наступна послідовність проведення аналізу енергоефективності виробництва в умовах діяльності гірничо-збагачувального комбінату (рис. 2);

Рис. 2. Послідовність проведення аналізу енергоефективності виробництва в умовах діяльності ГЗК

- по-друге - порівнюються досягнуті показники енергоефективності виробництва досліджуваного підприємства із аналогічними показниками провідних підприємств галузі, що дає змогу визначити на рівні галузі ті напрями, за якими підприємство повинно здійснювати обов'язкову роботу з метою підвищення енергоефективності виробництва;

- по-третє – співставляються технічні характеристики діючих технологій та обладнання з сучасними аналогами для визначення можливостей досягнення підприємством певного рівня енергоефективності.

На думку авторів роботи вартісна оцінка реалізації виявлених на даному етапі дослідження резервів та можливостей підвищення енергоефективності виробництва і представляє собою вартісну оцінку потенціалу енергоефективності даного підприємства.

На п'ятому етапі з урахуванням виявлених резервів та можливостей підвищення енергоефективності виробництва на підприємстві розробляється програма організаційно-технічних заходів, спрямована на реалізацію потенціалу енергоефективності виробництва. Дана програма включатиме сукупність заходів організаційної та технічної спрямованості.

Таким чином, потенціал енергоефективності виробництва в умовах діяльності вітчизняних гірничо-збагачувальних комбінатів може бути реалізований за рахунок: оптимізації роботи відділу енергоменеджменту підприємства; підвищення ефективності використання та оновлення техніко-технологічної бази виробництва підприємства.

Розроблена методика оцінки потенціалу енергоефективності виробництва в умовах діяльності ГЗК є тим методичним інструментарієм в роботі працівників служб енергоменеджменту підприємств, який дає змогу об'єктивно проаналізувати рівень енергоефективності виробництва, визначити основні напрями реалізації її потенціалу. В подальших дослідженнях запропоновані методичні підходи будуть деталізовані в частині визначення: показників оцінки енергоефективності виробництва; економіко-математичних моделей, які дають змогу визначити оптимальний рівень питомих витрат ПЕР з урахуванням позитивних структурних зрушень в національній економіці тощо.

Для реалізації потенціалу енергоефективності в Україні потрібне усвідомлення цього потенціалу та системне бачення його використання.

Література

1. Статистичний збірник "Основні засоби України" / За редакцією Л.М. Овденко; Державний комітет статистики України. – К.: ІВЦ Держкомстату України.–2008 – 157 с.
2. Микитенко В.В. Формування комплексної системи управління енергоефективністю у галузях промисловості : монографія / В.В. Микитенко. – К.: Екс.Об. – 2004. – 336 с.
3. Микитенко В.В. Енергоефективність промислового виробництва : монографія / В.В. Микитенко.– К.:Об'єднаний інститут економіки НАНУ, 2004.–282 с.
4. Маляренко О.С. Методи оцінювання енергетичної ефективності для визначення потенціалу енергозбереження та прогнозування енергоспоживання в процесах нафтопереробки: дис... канд. техн. наук: 05.14.01 / Інститут загальної енергетики НАН України. - К., 2005.

Рецензент докт. екон. наук, професор А.В. Шайкан

338.486.2:339.137.2

*Павлоцький В.Я., ст. викладач,
Одеський державний економічний університет, м. Одеса*

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ, ЯК ЧИННИКА ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Процеси, що визначають стан вітчизняної туристичної галузі, внаслідок її технологічно обумовленої відкритості та інтегрованості до глобального туристичного простору, є віддзеркаленням основних тенденцій сучасної світової економіки. Нещодавнє поширення глобальної фінансово-економічної кризи спричинило суттєве загострення конкурентної боротьби на туристичному ринку, що примушує використовувати апарат фінансового аналізу, визначаючи об'єктивний рівень власної конкурентоспроможності та адекватно реагувати на його динаміку.

У системі показників, що використовуються більшістю методик визначення конкурентоспроможності, рівень фінансової стійкості займає одне з провідних місць. Значення цього показника помітно зросло останнім часом, як наслідок ускладнення процесу отримання банківських